

Просвітницька туристична експозиція «Спадщина ЮНЕСКО як скарб людства»: популяризація як виклик часу

Мелько Л. Ф.

*к. пед. н., доцент, завідувач кафедри туризму,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: ludmilam@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-5979-666X*

Спадщина ЮНЕСКО-надбання світової цивілізації, кращі зразки світової історії та культури, збереження та популяризація яких вимагає широкого залучення міжнародних інституцій та громадськості. Особливого значення охоронна діяльність набуває під час війни, коли знищується культурна спадщина, руйнуються природні ландшафти.

Туризм є тією сферою, де широко використовуються можливості спадщини ЮНЕСКО як туристичного ресурсу, сприяючи вивченню і популяризації її об'єктів та елементів. Важливо при цьому залучати до цієї діяльності студентів та молодь, у т.ч. майбутніх фахівців з туризму, як носіїв культури миру.

Просвітницька туристична експозиція «Спадщина ЮНЕСКО як скарб людства» створена з нагоди 30-річчя Університету «КРОК» [1]. Символічно, що її відкриття відбулось під час війни в режимі онлайн, як ще одне нагадування громадськості про неприпустимість знищення кращих здобутків світової цивілізації.

Експозиція складається із чотирьох тематичних стендів:

1. загальний;
2. Всесвітня спадщина ЮНЕСКО;
3. нематеріальна культурна спадщина;
4. спадщина ЮНЕСКО в Україні.

На загальному тематичному стенді представлена узагальнена інформація щодо спадщини ЮНЕСКО, її основні Конвенції, мережі, реєстри, історія їх прийняття, презентаційний ілюстративний ряд.

Важливо, що одними з перших документів, які стали основою для подальшої діяльності щодо охорони та збереження культурної і природної спадщини є: Договір про захист художніх і наукових закладів та історичних пам'яток (Вашингтонський пакт, Пакт Реріха, 1935 р.) [2], Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту (Гаазька конвенція, 1954 р.) [3] та Протоколи до неї (1999 р.) [4].

Стенди Всесвітньої культурної і природної спадщини та нематеріальної культурної спадщини містять інформацію щодо відповідних Конвенцій, дати прийняття, мети, цілей, критеріїв, основних списків зі статистикою та органів управління [5, 6, 7, 8].

На стендах чітко висвітлено понятійний апарат «культурна спадщина», «природна спадщина», «нематеріальна культурна спадщина», їх складові, з посиланнями на статті Конвенцій. Ілюстрації підбиралися таким чином, щоб продемонструвати не тільки вдалі яскраві приклади об'єктів та елементів спадщини, але й їхнє географічне розмаїття. Наприклад, серед об'єктів Всесвітньої спадщини представлені: найстародавніша пам'ятка світу-піраміди Гізи (Єгипет) та найвеличніша природна пам'ятка-національний парк «Сагарматха» (Непал), а також Софійський собор (Київ, Україна), стародавнє місто Дженне (Малі), історичний ансамбль палацу Потала (Лхаса, Китай), замок Шамбор (долина Луари, Франція), національні парки Серенгеті (Танзанія), Плитвицькі озера

(Хорватія), Банф (Канада), гора Фудзіяма (Японія) та ін.

Серед елементів нематеріальної культурної спадщини представлені: Петриківський розпис (Україна), монгольська каліграфія (Монголія), танго (Аргентина-Уругвай), йога (Індія), Пекінська опера (Китай) та ін.

Слід зазначити, що на стендах представлені об'єкти та елементи, які користуються популярністю у туризмі. Глядачам пропонується перевірити себе на знання відомих пам'яток Всесвітньої культурної і природної спадщини ЮНЕСКО. Подано матеріал у вигляді міні-вікторини на самоперевірку. Нематеріальна культурна спадщина представлена популярними елементами у туризмі: кавова культура Туреччини, фламенко в Іспанії, грузинський поліфонічний спів, тайський масаж, традиційне азербайджанське килимарство, мексиканська кухня та ін.

Стенди «Спадщина ЮНЕСКО в Україні» висвітлюють дати ратифікації Конвенцій, перелік основних об'єктів та елементів відповідно до списків, органи управління спадщиною ЮНЕСКО в Україні.

Окремий стенд присвячено Національному заповіднику «Києво-Печерська лавра», з яким Університет «КРОК» має договір про співпрацю з 2014 р., де представлено основні об'єкти заповідника, фотоілюстрації щодо спільних проєктів, наукової діяльності кафедри туризму.

Родзинкою експозиції є те, що до всіх ілюстрацій додаються QR-коди, які надають можливість ознайомитись із інформацією, фото- та відеоматеріалами відповідно до об'єктів та елементів на офіційних сайтах.

Експозиція розроблена з екскурсійною складовою для студентів, де передбачається проведення студентами спеціальності «Туризм» просвітницької екскурсії для молоді та всіх бажаючих.

Отже, просвітницька туристична експозиція, з одного боку, слугує місії популяризації спадщини ЮНЕСКО, з іншого-дозволяє студентам спеціальності «Туризм» здобувати професійні компетентності у процесі проведення екскурсії. Туристи, тим паче туристичні популяризатори,-це носії просвітництва, громадяни миру.

У цілому, враховуючи потужну ціннісну складову спадщини ЮНЕСКО, доцільним, на наш погляд, є створення національної програми щодо охорони, збереження, популяризації спадщини ЮНЕСКО та використання у туризмі, яка б координувалась, наприклад, ДАРТ-Державним агентством розвитку туризму.

Особливої актуальності і значущості охорона і збереження нашої спадщини, її популяризація, набуває наразі, під час війни, яка загрожує не просто знищенню культурної і природної спадщини, але й самому існуванню державності. Тому, подібні проєкти є не просто засобом просвітництва, це нагальна необхідність-виклик часу!

Список використаних джерел

1. Просвітницька туристична експозиція «Спадщина ЮНЕСКО як скарб людства» в Університеті «КРОК». URL: <https://www.krok.edu.ua/ua/novini-ta-podiji/item/4755-prosvitnitska-turistichna-ekspozitsiya-spadshchina-yunesko-yak-skarb-lyudstva>
2. Договір про захист художніх і наукових закладів та історичних пам'яток (Пакт Періха). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_191#Text
3. Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту. URL: <https://www.unesco.org/en/legal-affairs/convention-protection-cultural-property-event-armed-conflict-regulations-execution-convention?hub=66535>

4. Україна приєдналася до Другого протоколу до Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту 1954 року. URL: <https://unesco.mfa.gov.ua/news/ukrayina-priyednalasya-do-drugogo-protokolu-do-gaazkoyi-konvenciyi-pro-zahist-kulturnih-cinnostej-u-vipadku-zbrojnogo-konfliktu-1954-roku>
5. Конвенція про охорону Всесвітньої культурної і природної спадщини: від 04.10.1988 р. № 6673-XI. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_089
6. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини: від 06.03.2008 р. № 132-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69#Text
7. Офіційний сайт Центру всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. URL: <https://whc.unesco.org/>
8. Офіційний сайт нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО. URL: <https://ich.unesco.org/en/home>